

Gömöri György

Schöpflin György: két karrier története

Túl későn van ahhoz, hogy nekrológot írjak Schöpflin Györgyről, marad számomra a személyes emlékezés. Amit azzal kezdenék, hogy a tavaly elhunyt politológus-diplomata élete két részre osztható, és éppen ezért kétféle módon értelmezhető – én megpróbálom a lehetőségekhez képest objektív módon leírni és értelmezni ezt a különös életet.

Schöpflin Györgyöt én jól felkészült fiatal tanárként és kutatóként ismertem meg a múlt század hetvenes éveiben. Jelentős családi „ajánló-levéllel" érkezett Glasgowból Londonba: nagyapja Schöpflin Aladár, a Nyugat kritikusa, édesapja, Schöpflin Gyula, a második világháború előtt ismert baloldali újságíró volt, 1949–50-ben pedig magyar nagykövet Svédországban, aki főként a Rajk-ügy hatására lemondott állásáról, és Nagybritanniába költözött. Fia, az 1939-ben született György már brit középiskolába járt, és szinte idegen akcentus nélkül, jól, választékosan beszélt angolul. Én erdélyi ügyekben kerültem vele kapcsolatba 1978-ban, akkor már a londoni egyetem szláv és kelete-urópai tanszékén tanított. Ekkortájt adott ki egy „The Hungarians in Rumania" címen Londonban egy 20 lapos jelentést, amit nekem is elküldött. Ez a tárgyilagos, de kisebbségi jogok mellett elkötelezett kiadvány a lehető legjobb be-mutatkozásnak sikerült, szerzője nemsokára feltűnt a Liberális Inter-nacionálé egyik vezető embereként, amivel kivívta a londoni magyar emigráció és a hazai kisebbségvédők egyöntetű elismerését.

Gyurit akkoriban barátomnak tekintettem, meghívtam második (lengyel) feleségével együtt az 1981-ban tartott esküvői vacsoránkra is. Mivel Cambridgeben éltem, csak ritkán találkoztunk, de politikailag nemcsak, hogy egyetértettünk, de egy fejezettel én is hozzájárultam „Politics in Eastern Europe 1945–1982" című 1993-as könyvéhez. A század végén úgy tűnt, Schöpflin György egyetemi karrierjének csúcsára érkezett: a politológia Jean Monet professzora lett a londoni egyetemen. Ezt a címét később is megtartotta, mondhatni féltékenyen őrizte későbbi politikai karrierje során is.

Mivelhogy Schöpflin Györgynek voltak határozott politikai ambíciói. Meglehet, apjának politikai kudarcát igyekezett ellensúlyozni, amikor fölismerte: ha jó lóra tesz, sikerül ezen a téren is karriert csinálnia. Erre igazán a 2002-es magyar választások után derült fény, amikor abból kiindulva, hogy a szocialista-liberális koalíció alábecsülte a nemzeti érzést, Schöpflin is fokozatosan színt váltott: lényegében követte OrbánViktort, aki fiatal liberálisból álnemzeti „illiberálissá" nyargalt át, és kimondta azt a valótlan mondatot, hogy „a haza nem lehet ellenzékben", csak éppen nem tette hozzá, milyen alapon azonosítja az akkor még a „polgárosodás ügyét szolgáló" Fideszt a „hazával". Schöpflin György, ha voltak is kifogásai a Fidesz taktikájával szemben, elfogadta annak stratégiáját, világnézetét, és elvállalta a Fidesz képviseletét az Európai Parlamentben. Itt 2018-ig szolgálta az egyre populistább és álságosabb NER rendszert, teljes mértékben kiszolgálta főnökét, aki egyik manipulált választást nyerte a másik után. Más kérdés, hogy ezzel valóban szolgálta-e az európai Magyarország ügyét.

Tudom, hogy közben Schöpflin Angliától is eltávolodott: harmadik, fiatal feleségét Észtországban szerezte, és sok időt töltött Tallinnban, itt adta ki „The Dilemmas of Identity" című könyvét, amit alighanem főművének tekintett. Közben nagy erőfeszítéssel próbált úriemberként viselkedni, jóllehet pártjának szellemi színvonala meredeken süllyedt a hatalom megtartásáért vívott, szabadfogású birkózásra emlékeztető küzdelemben. Én Gyurival utoljára 2012-ben találkoztam, a London School of Economics-ban rendezett vitán, ahol Kovács Zoltánnal együtt képviselte a hivatalos kormányvonalat. Ekkor még csak kevesen látták előre, milyen következményei lesznek hosszú távon a Fidesz-uralomnak, bár baljós jelek már voltak. Én például odamentem Gyurihoz a vita után, ami csupán azt bizonyította, hogy a kormánypártnak vannak angol nyelven megbízható szónokai, aki el tudják kenni a problémákat, és „letámadtam" őt, a Fidesz legmocskosabb szájú újságírójáról kérdeztem. Mire Schöplin György szemembe nézett, és így válaszolt: „kártékony embernek tartom". Vagyis, mint mondtam, úriember kívánt maradni mindhalálig. De nem tudom, amikor nyugdíjba vonult az Európai Parlamentből, és elgondolkodott, nem jutott-e eszébe az a régi magyar mondás: „aki korpa közé keveredik, megeszik a disznók".